

**In Hippocratis Elementa ... commentarius / Denuo per Alexandrum
Arnaudum ... castigatus.**

Contributors

Dubois, Jacques, 1478-1555.
Arnaudum, Alexandrum.

Publication/Creation

Basle : J. Derbilley, 1556.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/gj4ec85c>

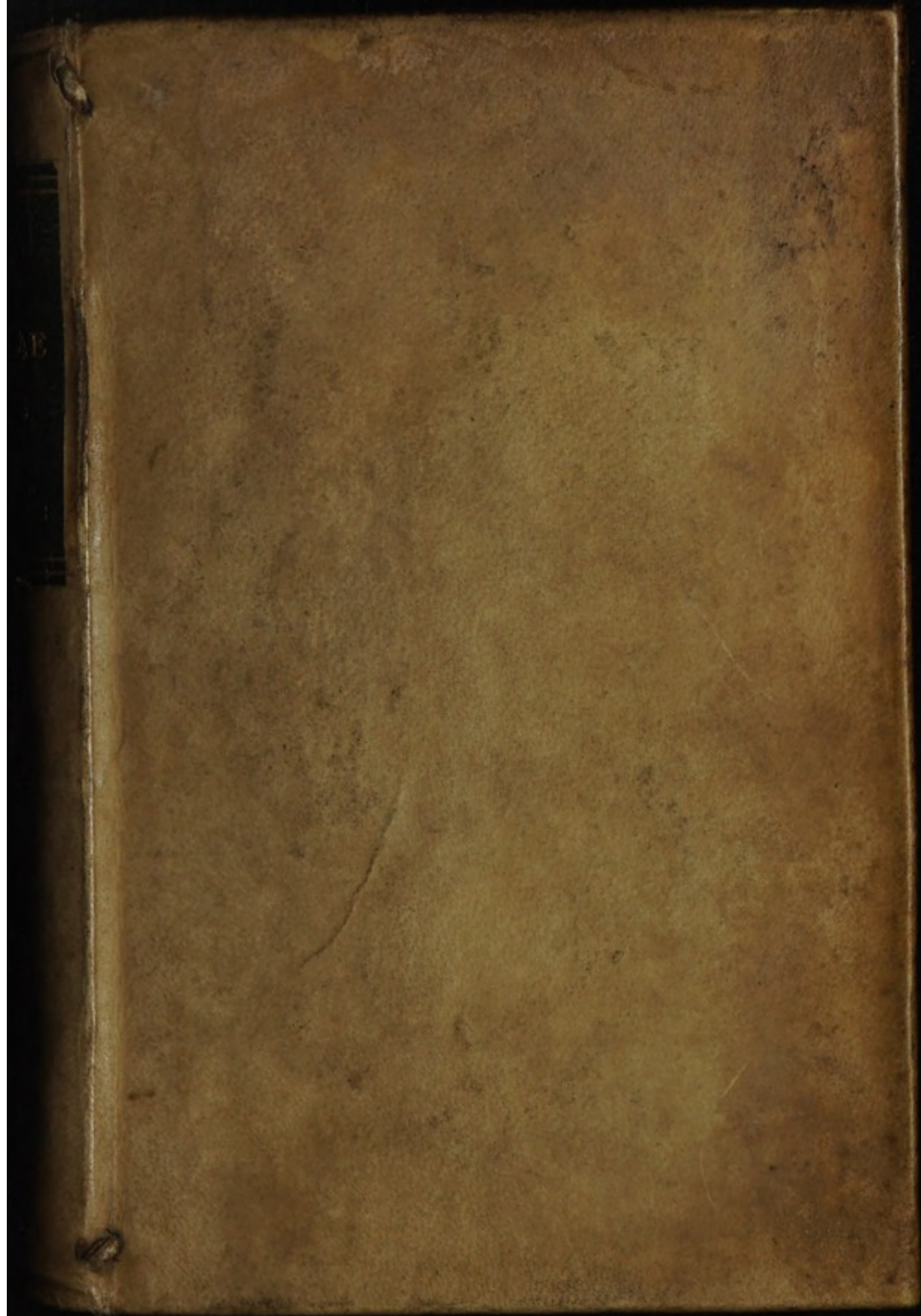
License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

ISAGOGES
ANATOMICAE
&C.
J. SYLVIVS.

1556

TT
30

Id 23

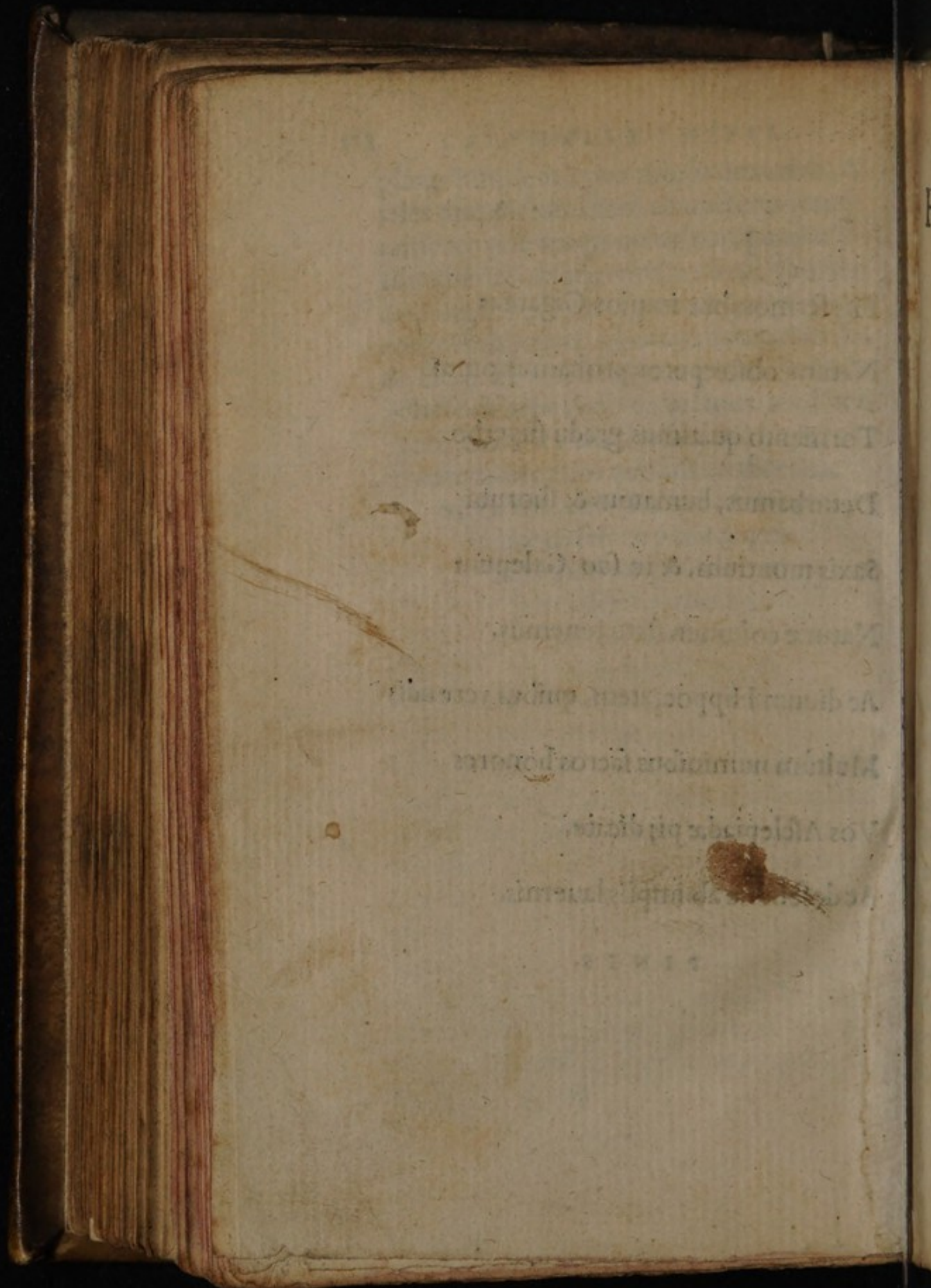
The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF
LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

1-3) SYLVIVS, J.

IN
HIPPOCRATIS
ELEMENTA
IACOBI SYL-
VII MEDICI
COMMENTARIUS.

Denuò per Alexandrum Arnaudum
diligentissimè castigatus.

BASILEAE,

Ex officina Iacobi Derbitley.

M. D. LVI.

IN
HIPPOCRATES
ELEMENTS

OF ACUTE
AND CHRONIC
DISEASES
WITH
A COMMENTARY
BY
JACOBUS

65

Revised by Alexander

BASILEAE

Ex officina Jacobo De Bello

M. D. C. L. V.

IOANNI MORINO
CRIMINVM CENSORI

APVD PARISIOS

aquissimo, Iacobus

Sylvius Me-
dicus

S. D. P.

Si homines hominum caussa genera-
tos esse verum est (quod est præ-
clare à Stoicis dictum) ut homo sci-
licet hominem adiuuet, qui de com-
muni hominum societate plenius in dies, ac etiã
in horas commeretur, iure optimo is in vniuersi
generis humani communitate maximus simul
& optimus est habendus. Quæ caussa etiam
vnica maioribus nostris deos tam multos pepe-
rit, Isidem, Osirim, Palladem, Neptunum, Her-
culem, & alios propè innumerabiles, commoda
quædam maxima in communem hominum vti-
litatem largitos. Nisi enim Hercules (ut cate-
ros omittam) Cacus latronem illum maximè
insignem de vita sustulisset, nisi idem Hydram,
Lernæ paludis beluam septemplex extinxisset:
hisq; & alijs quàm plurimis regionum multa-
rum monstris à se domitis, de hominibus tan-
quam Deus aliquis terrenus fuisset benè meri-
tus, nunquam ab his deorum immortalium nu-

mero post mortem fuisset adscriptus. Sed quid
 præclara Herculis facinora nobis tantum audi-
 ta commemoro? Nōne tu tanquam Hercules
 quidam Gallicus, non Cacus tantum, sed Cacos
 innumerabiles atque adeo nanctissos latrones, ra-
 ptores, sicarios, homicidas & reliquos homines
 facinorosos, reipublicæ perniciosos, communemq;
 hominū societate omni vitiorū genere contami-
 nantes sic de medio tollis, ut iam sine iniuria in
 pace vivatur? Nōne præter eā utilitatē publi-
 cam, urbem quoque istam longè amplissimam
 annis ante te multis non furibus solis, sed etiam
 superstitiosis colorum contentionibus, cōtentio-
 sis prætorum scholasticorum comitijs, litibus
 beneficiarijs, ut hydra illa rediuius, & immor-
 talibus infamatam, tanto studio ab his facino-
 ribus indignissimis vindicasti, ut musis litera-
 rum bonarum ocio planè liberrimo frui nunc li-
 ceat? Tu enim ciues bonos laude merita cumu-
 las, tu innoxios ut sunt commeriti, animaduer-
 tis: facisq; hac iustitiæ parte, ne cui quis noceat
 etiā laceßitus iniuria. His virtutibus ciuitatem
 nostrā conseruas, adiuuas, auges: sic, ut in te ci-
 uitatis nostræ salus hodie nitatur maximè: qui
 virtutis tuæ spendor est maximus, cum deo opti-
 mo maximo in terris vix quicquam fiat acce-
 ptius, quàm concilia cætusq; hominum iure so-
 ciatos (quæ ciuitates appellantur) conseruare,
 adiuu

5

adiuuare, augere : ob idq; ciuitatum rectoribus
& conseruatoribus certum in caelo ac definitum
constituit locum, vbi cum ex corporum vincu-
lis tanquam è carcere euolarint, beati aeo sem-
piterno visione diuina fruuntur. Quæ autem
caussa quæ commouit, vt amplitudini tuæ com-
mentarium hunc medicum dedicarem, fuit, præ-
ter fauorem summum quo me vt ceteros lite-
rarum puriorum studiosos vnice prosequeris, ma-
xima studiorum similitudo: quæ tibi criminum
censori æquissimo est cum medico. Huius enim
prius est officium, vt inculpatam sanitatem si-
milibus conseruet: tu mores probos modis omni-
bus fones atque adiuuas. Alterum medici mu-
nus est morbos profligare, idq; remedijs malo
contrarijs. Tu ex nostra republica vitij genus
omne summa cura, industria, prouidentia amo-
liris. Medicus extremis morbis extrema exquisi-
tè remedia statim adhibet, mitioribus primum
clementiora : deinde si opus est, valentiora. Tu
leuiora quædam peccata, nunc publica solum
infamia, nunc virgis, nunc succisa auricula coër-
ces: in grauiora etiam laqueo, vel decollatione,
vel rota, vel oleo feruente, vel flamma ipsa a-
nimaduertis, ne quid postea tale ipsi commit-
tant, & vt ceteri horum exemplo sint ad pec-
candum tardiores: quomodo caneros, cancrenas,
sphacelos, & eius generis affectus immedicabi-

les ferro saepe & cauterio medici ce lebres cum
 parte affecta execant & proijciunt, ne pars
 sincera trahatur in vitium. In summa medicus
 actiones per sanitatem integras modis omnibus
 molitur, vt nulla corporis, aut animi molestia
 diu viuatur. Tu actiones per virtutem

Christianas Deo concilias. Vale, et

quod amplitudini tuae mu-

sculum offerimus gra-

ta manu ac-

cipe.

*

IN

IN HIPPOCRATIS
ELEMENTA
IACOBI SYLVII

*medici commen-
tarius.*

*

SECTA rationalis & dogma-
tica, eademq; verè methodica
(cui tanquam omnium opti-
mæ ipsi nos addiximus) nobis
imperat corporis curandi naturam omni-
no noscendam, idq; ordine maximè dupli-
ci, resolutorio & contrario illi compo-
sitorio. Proinde corpus humanum nobis in
partes primùm maximas, deinde alias o-
mnes diuidendum quoad sensu minimas
attigerimus. Maximæ verò totius partes
sunt caput, thorax, venter, artus. Capitis
partes, oculi, aures, facies, ac reliquæ intra
cranium, & extra particulæ. Oculi partes,
humores tres, tunicę quatuor, quæ, vt alio-

rum similiter diuisorum vltimæ partes, sunt similes & simplicissimæ, & in alias hominis partes non ampliùs diuiduæ: ob id elementa hominis sensibilia dicuntur, cum tamen verè elementa non sint. Nam quæ albæ sunt partes in nobis ex spermate prodierunt, rubræ verò ex sanguine materno sunt conformatæ. Sperma autem tam viri quàm mulieris, & sanguis maternus nostræ generationis principia: illud seu forma, hic tãquam materia, ambo ex elementis quatuor conflata, sed interuentu humorum quatuor sanguinem constituentium. Hi autem sunt sanguis sincerus, pituita, bilis flaua, & succus melancholicus. Elementa verò in alia elementa non ampliùs diuidi possunt: sed physicè in materiam tantùm, & formam prima & simplicissima naturæ principia ex philosophia naturali cognita, vti & elementa. Hæc tamen quatenus ad medicum spectant, paucis explicanda nobis sunt, vt corporis naturam ordine etiam compositorio doceamus. In quo prima sunt quæ resoluen-do fuerunt postrema, vt contrà quæ in componendo sunt postrema, resoluen-do prima spectantur: vt domum cum demolimur, tectum primùm post parietes diruimus,

Gal. initio sanit. tuendæ.

diruimus, postremum fundamētum erui-
mus: si verò ædes molimur, fundamenta
iacimus prima, mox illis parietes instrui-
mus, postremò tectum superdamus.

Porro elementum est pars minima rei
quam constituit, propriè quidem ac sim-
pliciter, ignis, aër, aqua, terra, philosophiæ
naturalis materia. Abusiue autem loquen- *Gal. li. de*
tibus, medicis quidem elementa in homi- *elemētis.*
ne sunt etiam humores quatuor, & partes
similares, eademq; simplices sensu. Vnde
elementares quoque appellatæ, gramma-
ticis verò literæ, & aliis aliæ res quiduis
primæ constituentes, seu diuidendo vlti-
mæ & minimæ. Quæ verba vti & Galeni
diffinitio ordinē istum duplicem innuunt:
nam minima pars & quæ diuidendo vlti-
ma est resolutorium. Aristoteli quoque
expressum lib. 3. de cælo cap. 3. diffinienti
elementum esse corpus in quod reliqua
corpora diuiduntur. Compositorium ve-
rò cuius est elementum, seu quod reliqua
constituit: quod Aristoteles planius s. me-
taphysicorū expressit, elementū est corpus
simplex, ex quo aliquid componitur, &c.
Ex quibus Aristotelis diffinitionibus suā
Galenus contexuisse videtur, & particulā
corpus intellexisse, vt materiam & formā

A § corp

corporum simplicium, seu elementorum
& mistorum principia ab elementis sepa-
raret. Vtrunque autem ex his est, quæ ad
aliud referuntur: pars enim totius est ali-
cuius, & elementum misti est principium.
Ignis igitur: aër, aqua, terra, quatuor sunt
elementa rerum omnium hic generabi-
lium & corruptibilium communia: quem
numerum ab Hippocrate, si Galeno cre-
dimus institutum, à Platone, Aristote-
le, Galeno, cæteris confirmatum, tan-
quam certissimum recipimus, ne nobis
plura vno esse, & quot sint, verbosius sit
probandum.

*Res qua- Qualia autem in se sint hæc singula,
nis nosci- quidque horum quoduis in congressu, &
tur nomi- mistorum ex ipsis natura, aut agat aut pa-
nis ratio- tiatur, dicamus à nominis ratione & diffi-
ne & dif- nitione exorfi. Elemento cuique no-
finitione. men est vnum ab ipsa rei substantia & na-
tura impositum, ignis, aër, aqua, terra,
alterum à vincente & summa in singulis
qualitate, calidum ignis, humidum aër,
frigidum aqua, siccum terra: quanquam
& humidum aqua Aristoteli in Meteoro-
logis, & Galeno in natura humana &
simplicibus interdum dicantur, alia tamē
ratione, ut post explicabimus.*

Elem

Elementorum diffinitio ut aliarum rerum est difficilis, ob id quod verarum & essentialium differentiarum inopes sumus maximè, & quod elementis nihil est prius per quod diffiniantur. Ad hæc elementum corpus est simplex, nec habet unde constituatur. Diffinitio autem essentialis ex his quæ rem cōstituunt, informanda est. Ideoque quod fieri oportet, ubi differentia essentialis desunt, proprietatibus formæ rei consequentibus, aut idem connexis res describenda est. Proprietates autem optimè constituuntur ex perfectissima cuiusque actione: suntque hæ differentiis essentialibus proximæ, & ad exprimendam quantum datur, rei naturam accommodæ. Perfectissima autem cuiusque elementi actio à qualitate prima in ipso summa proficitur.

Est igitur ignis elementum, quod omnium maximè calefacit, & omnium maximè aëre humectat, & aqua refrigerat, terra siccatur, ut singulis elementis singulæ primarum qualitatum summæ insint: sed aliæ quoque ex his, non tamen summæ, ac retusæ, ut igni siccitas, aëri caliditas, aquæ humiditas, & terræ frigiditas inest, moderata tamen.

Sim

Singulis præterea elementis aliæ insunt qualitates ex primis illis tactilibus, plurimum corporeis, omnium potentissimis productæ: virium quidem quàm primæ multò inferiorum, sed tamen eximia- rum, tenuitas, raritas, leuitas, splendor, perspicuitas: & his contrariæ, crassities, densitas, grauitas, obscuritas, opacitas.

Quæ qualitates in singulis elementis quam facultatem habeant ad generandum, aut corrumpendum, qui ignorat de elementis infra modum philosophatur.

Quandoquidem vt in singulis nostri corporis instrumentis & aliis omnibus aliquid agentibus, vna est pars primaria actionis causa effectrix, alię adsunt per quas melior fit ea actio, quædam sine quibus non fieret eiusmodi actio, aliæ denique per quas prædictæ omnes conseruantur: sic in elementis ipsis qualitas vna inest, summa scilicet, actionis elementi præcipuæ causæ effectrix præcipua: quæ verò illi sociata est qualitas, non summa meliorem reddit actionem: qualitates reliquæ ex primis ortæ, partim ea sunt facultate, per quam actio talis melior perficiatur, partim qualitates illas omnes conseruent.

Caus

Caussa autem sine qua non fit actio, extra ipsa est posita, ut post audies. Non autem qualitas secunda sustinet rationem eius sine quo non fiat actio, ut quibusdam placet. Nam aqua feruens vrit ignis modo, tamen ea quantumvis calfacta semper humidissima est Galeno, ut post audies: terra quoque calfacta siccatur etiam magis quam frigida, ergo neque ignis siccitas, neque aquæ & terræ frigiditas, si humidissima est aqua, ea sunt, sine quibus actio non fiat. Quæ quatuor cum in singulis elementis fuero paucis persecutus, finem scribendi faciam. Ignis elementum est (ut dixi) omnium maximè calefaciens, quæ vi summè calorifica, omnium valentissimè homogenea, & quæ vnius sunt naturæ in vnum cogit, congregatque. Heterogenea verò & quæ naturæ sunt dissimilis, à se inuicem omnium potentissimè separat, singula tamen horum in suam velut familiam. Quæ perfectissima ignis est actio, eaque à qualitate in ipso summa quæ est caliditas perfecta. Sic enim rectè Aristoteles calidum, seu calefaciens diffiniuit. Hoc autem opus cum calidorum reliquorum, tum maximè ignis esse, tibi apertè commonstrant fulminis, & ignis huius inferni effecta: nam si

domus

I. lib. 4.

Meteoror.

rñ. cap. 1.

domus icta fulmine, vel occasione alia incendio flagret, terreum in carbonem, ac inde in cinerem abire cernes: aqueum tenuari, & si multum est per extrema exudare (ut in titione viridi incenso quotidie vides) sin paucum, in vaporem & aërem flammæ alimentum transit, aër poris lignorum clausus, & inanitatibus calamarum (quibus tecta domus fortè fuerit) flammæ etiam pabulum est, tenuatus enim magis fit ignis, à quo prædictorum portio plurima in fumum & vaporem crassum soluta, deinde vi caloris separatur, & crassiore sua parte fuligo efficitur, tenuiore aër. Idem testatur in lacte coagulum, sed apertè minus, ob id quod etiam imbecillius multò calet quàm ignis. Coagulum enim lacti vaccino, vel alij parum calenti immistum calore per lactis in ventriculo primo animalium lactantium corruptionem acquisito: sed haud ita vehementi crassas lactis vaccini, vel alterius partes ac terreas in caseum cogit, & si quæ sunt, butyrosas ac aëreas, neutras tamen omnes cū in sero caseosum quoque aliquid superfit, & fortè butyrosū, quod ipso percocto apparet, in caseumq; secundarium à quibusdam cogitur.

Idem

Idem argumentum in butyri secretion-
ne est. Nam calore cum externo tum præ-
cipue interno, quæ multus baculi in imo
lati & pertusi percussus excitat, butyrum
à sero butyri in hac lactis parte separa-
tur. Idemque in mille aliis liquidò ap-
paret, ne in re perspicua testibus utar parum
necessariis. Ignis igitur suo calore summo
homogenea cogit, heterogenea dissipat.
Quæ tamen qualitas, ut aliarum quævis si
sola agat, aut multò etiam insignius aliis
agat in generationis subiectum, nunquam
fiat generatio, ut per uteros calidiores, fri- *Cap. 3. li.*
gidiores, humidiores, ficciores aperte de- *2. de gen.*
claravit in aphorismis Hippocrates: sed
mutuò se ipsæ inuicem contrariæ inter a-
gendum, tandem ut res ipsa existat & per-
stet contemperant in corporum substan-
tia, quæ tota permutationi, & affectioni,
alterationique subiecta est. Calor igitur
iste, sed iam diuinus & rerum generator
fæcundissimus in semine sopitus nutritio-
ne auctior & valentior ubi euasit, quæ in
semine ipso est portio cerebri, in cerebrum
separat, & in pulmonem, cor, hepar, ven-
triculum, partesque alias, quæ pulmonis,
quæ cordis, quæ hepatis, quæ ventriculi,
quæ reliquarum quoque partium in eo
est

est porrio. Est enim semen Aristoteli, & post eum Galeno, excrementum benignū vltimi alimenti singularum corporis partium. Qua ex re pendet maximè parentum in filius similitudo, non partium tantum, sed vocis & aliarum actionum atque adeo morum: vnde à Mantuano carmelita rectè scriptum mihi videtur, Qui viret in foliis venit ab radicibus humor: Sic patrum in natos abeunt cum semine mores. Hac ipse diuinus calor semini animalium atque adeo plantarum insitus per se molitur, sed diuinū addidi, quòd calor, qua calor est, heterogenea quidem illa separat ac dissipat, & homogenea cogit: qua verò diuinus est cerebralem in semine portionem sursum distribuit, & cranij portionem ex eodem semine secretam ipsi cerebro circumponit, cordis portionem in medio pulmone & thorace mediam ex ipso semine secreuit, pulmonariam verò thoracicamque in semine portionem cordi circundedit, eademque iustissimā ipsius œconomia in reliquis partibus effulsit: sine qua nonne vt in lignis, & aliis vrendis terreum omne subsidet, aëreum & igneū attollitur: aqueum, vt dixi prius, ambigit pro varia sua substantia, & varia sui motione,

tionem, sic in imum corpus, verbi gratia: ubi pedes & tibia sunt, quicquid in nobis est terreum nonne ob insitam grauitatem subsedisset? ibique ossa omnia, cartilaginea, ligamenta, cerebrum, spinalis medulla & ossalis coacta substitisset? Adeps vero sanguinis portio tenuior, bilis flaua, spiritus ipsi leuitate innata elati summa petissent? carnosum genus totum in medio interstitisset? Idem calor in semine diuinus, seu spiritus ille calidus & nostri formator, venas, arterias, canalesque reliquos & cauitates sensu manifestas, atque etiam obscuras (per quas corpus vniuersum est confluxile & conspirabile Hippocrati) fistulat, easque quibus maxime ad actionem, aut usum conuenit applicat, & adaperit, ossa minora fecit spongiosa, crassissima etiam caua ad nutrimenti idonei repositionem, eadem ossa connectit tam affabre, ut nihil omnino desiderari queat. Quid non facit? idem quibusdam, aut anima, aut primum ac principalissimum animæ instrumentum censetur ob vires in gignendo, formando, viuendo præcipuas. Hæc vero effecta licet à calore illo diuiniore non impedito sint inseparabilia, tamen illius non sunt propria, cum reliquæ ignis &

B alio

aliorum omnium elementorum qualitates in ea cooperantur, ut mox dicam, sed tamen igneus ille vigor, cuius cælestis origo est, primas partes in hac formatione sustinet totus ubique actuosus.

Siccitas secunda, & mitior in igni est qualitas, illi insita, & substantiæ suæ connexa, quæ etiam corporis alicuius humiditatem surgendo & combibendo exhaurit, quod siccare propriè dicimus: quanquàm illi altera quoque siccandi vis accidit, & secundo inest, dum scilicet calor igneus, humorẽ à se tenuatum foras euocat atque dissipat. Vtraque siccandi vis actionem ignis reddit præstantiorem, Ignis autem non modò calidissimus est, sed calidis in victoria, siccisquæ fouetur.

Sicca enim omnia quàm humida (nisi aërea & pingua sint) ardent promptius, ut in lignis experientia est quotidiana. Vinum item mel, oleum, adipēs quò veterauerunt magis, eò calidiora, sicciora, tenuiora euaserunt (nisi speciem corruptione mutent) ob id etiam promptius ardent.

Nec tantum ignis huius, sed multò magis ignis illius ætherei actionem siccitas iuuat, cum sua tum rei in quam agit dum
cuique

cuique parti formandæ apta, & in locum idoneum secreta ex semine portio, mox propter natiuam humiditatem diffunderet ac relaberetur eo vnde est secreta, nisi adiutrix accessisset caliditati siccitas. Portione siquidem humiditatis illius largioris (vtrunque enim nostræ generationis principium semen, & sanguis est calidum, humidum,) per siccitatem illam duplicem & præterea terream absumpta iam stat mole sua, & tanquam fixa manet nostri corporis materia, cavitatumq; latera amplius ob mollitiem non tam sunt in se invicem decidua. Iam ossa ipsa nonnihil solida euadunt, & à vicinis partibus minus ficcari habilibus aperte circumscripta diffident, quomodo figulinum opus vniuersum initio præ mollitie caducum est: sole autem & vento siccatum, euadit solidius: igne verò perfecte siccatum tum demum fit solidissimum, sic ossa in nobis prima ætate velut cerea per nutritionem augentur: iustum autem assequuta incrementum: duritiem induunt lapideam, ac eam ipsam quotidie maiorem, & nulla hominis industria vitabilem. Quod siccitatis effectum in ossibus apparet magis, in cæteris tamen corporis nostri partibus ad portionē spectatur.

*Initio.
lib. sani.
tuenda.*

Statutur: in his quidem magis, in aliis minus pro varia principiorum natura & educationis.

Ne igitur cassā sit actio calidi, aut saltem parum firma in subsidium addita est siccitas, quam non parum adiuuat maxima terræ cuique corpori mixtæ magis, minus siccitas, de qua suo loco post nobis agetur.

Eandem commodandi rationem ignis leuitas, tenuitas, raritas, splendor, perspicuitas sustinent. Hisque qualitatibus adiutricibus fit & caliditate omnium efficacissima, ut ignis exigua portione vires mutandi habeat omnium maximas, terra contra etiam maxima portione minimas, ut interim actionem præcipuam quæ à tota fit substantia omittam. His ergo qualitatibus leuitate, tenuitate, raritate, splendore, perspicuitate fit, ut ipse ignis infernus, & multo magis æthereus iste ac internus in omnem corporis mutandi partem promptius penetret, easque quantumvis exiguas, profundas, densas, peruadat, & pro sua natura afficiat, mutetque: & si datur, similes sibi reddat, hoc est, summè calidas, siccas, leuissimas, tenuissimas, rarissimas, splendidas, perspicuas maximè, hoc est, ignem, vel igneū,

igneū, vel ignitū corpus efficiat. Ne verò omnia sint ignis propter eximiā ipsius ad mutandum promptitudinem & vehementiam, contraria aliorum elementorum natura repugnat. Nam elementis ut agentibus reliquis scopus est passum quo ad eius fieri potest, simile sibi reddere, nec prius ab agendo desistere, quàm vicerint, si vinci potest. Ut ergo ignis dum in alia agit elementa, ea ipsa vincere conatur: sic cætera elementa igni resistentia in ipsum agūt, ipsumque si præpollent, vincunt, modò tota substantia & qualitatibus non nihil cognata sint. Porro tenuitas, quia calorem ignis summum sequitur, estque illius effectum, ob id in igni summa est, ut summa à raritate summa leuitas. Nam frigidum nullum qua frigidum est, tenue est. Acetum enim, & succus corticis viridis nucū quamuis frigida sint, & ob id phlegmonarum incipientium remedia, sintque eadē etiam tenuia: quæ tamen illis inest tenuitas, quandam in utroque substantiam igni tenuatam sequitur. Sunt enim hæc ut alia pleraque substantiis duabus contrariis, & inde ortis facultatibus etiam contrariis constituta. Quam rem indicat sapor, acerti quidem non solum acidus,

idemq; frigidus, sed etiam acer & is calidus: corticis verò nucis multum amarus substantiam terreā igneo calore multum tenuatā sequutus, quo per macerationem in aqua dulci identidem mutata dissipato cortex ipse manet ἀπὸ τοῦ, hoc est, qualitatis expers ac insipidus, proindeq; idoneus ad saporem quemuis suscipiendum, quod de cucurbita & tubere Gal. quoq; pronun-

Li. 1. sim- ciauit. Propterea nux viridis ante condi-
pliciū ca. turam qualitate amara per macerationē,
22. & li. ut dixi exiit. Aër autem flante borea
6. Symp- tenuior, quia ob frigiditatem vaporibus
Tenue du non crassescit uti austrinis flatibus. Tenui-
plex. tas autē hæc facit, ut ignis & ignea prom-
 ptè in partes minimas separentur, & nisi
 sint dura, & magna in omnem corporis
 partem promptè permeent.

Lib. 2. sa Rarum abusiue, & per metaphoram
nit. tuēd. quod laxum est ac solutum, ut ignis, aër.
 Propriè verò quod poros & meatus habet
 multos & magnos, ut pumex, spongia.
 Contrà densum propriè quidē quod nul-
 lis aut parvis est meatibus, ut buxum ebe-
 num, abusiue autem quod est coactum,
 compactum, solidum, ut aqua, terra.

Vtraque autem raritas leuitatem habet
 adiunctam: sed longè maiore impropiè
 dicta

dicta raritas, quin & propriè rarum ob id leue est, quòd suis illis poris, vel ignem, vel aërem corpora rara, & ob id leuia cōtinet: quorum loco si aqua aut terra poros impleat (Vacuæ enim esse omnino non possunt) quanquam rara quoq; tunc meritò dicerentur (cū poros & meatus habeant multos & magnos) tamen tantū abesset, vt pro raritatis ratione essent leuia, vt etiam omnino graua essent. Sic etiam densa hæc sunt graua, & quibus insederant grauitatem suam impertiuntur pro multitudinis ratione, maiorem densiora, minorem minus densa.

Hac tenuitate summa & raritate summa, & inde orta leuitate summa præditus ignis, ac multò magis iste ignis athereus, etiam minimas partes alterandi corporis (vt dixi) attingit quantumuis abditas, in quas actionem suam nō explicarat, si pro tenuitate, raritate, leuitate crassitiem, densitatem, grauitatem terream sortiretur.

Calorem ignis vtriusque præterea iuant dictæ qualitates, vt si quò abierint segregata corpora ab igni pulsa, eò ignis flamma his qualitatibus adiuta comitetur, eaq; omnino permutet, quæ tamen semimutata fortasse manerent. Neq; enim ce-

rebreo satis fuit, ut in hac partem eius substantia sit à calore insito secreta, nisi etiam tenuitate, leuitate, raritate, ut idem de fulgore, & perspicuitate pollicear, omnem cerebri partem penitissimè ad actiones suas comparasset, ut in eo nihil redundet, desidereturq; nihil. Qua in re opera naturæ artificum etiam præstantissimorum, ut Phidias, Polycleti opera longè antecellunt, cum hæc tantum foris superficie sunt bene expolita, intus verò moles quædã terrea, rudis ac impolita.

Cum naturæ opera maiore multò intus partium omnium dignitatem, admirabilemq; non modò temperaturã, sed conformationem quoq; ostendent.

Causæ ergo sint qualitates dictæ non solum melioris ipsius ignis utriusq; actionis: sed etiam ignem, ipsiusq; facultates omnes, ac essentiam conseruant. Facile enim ignis uterq; marcesceret, ac tandem extingueretur, nisi qualitatibus harum beneficio promptè in passum se ipse quauersum insinuaret: quæ res ad permu- tandi passus siue ignis gignendi aut nutrien- di celeritatem magni est momenti. Calor quoq; noster quanquam essentia est cras- siore quàm igneus, substantiæ tamen to-
tius

tius proprietate & dictis qualitatibus paucis horis id perficit, quod nunquam ignis vel inceperit. Ex cibo quovis mox chylus, ex chylo sanguis, ex sanguine instauratus singularū corporis partium fluor, id aperte demonstrant. Neque minus caloris huius custodiā qualitates hæ operantur, cum harum ope pabulum sibi continenter ex sanguine sibi moliatur, & qui singulis in partibus est insitus, ex harū alimento aut si desit, humido substantifico, Tenuitas, raritas, leuitas in igni cum tam sint actuosæ qualitates, an in eodem fulgor & perspicuitas sint otiosæ? At frustra est à natura factum nihil. Expendamus itaq; quàm igni utriq; cōmoditatem afferant: quamquam ut igni externo manifestius insunt & luci ipsi, ita in eo magis effectus illarum apparebunt: etenim in igni interno etiam insigniùs inesse cogitatione facile assequemur, sed & sensu ipso, ut postea probabimus.

Fulgores terrifici quando micat ignibus æther, ut poëta inquit, lux flammæ, solis, lunæ cæterorumq; astrorum, quàm repente in mediū aërem, & etiam aquam, vitrum, diaphanea reliqua se extendant longissimè, experientia quotidiana abūde

B s persua

Gal. aph. persuadet. Quódque corporibus in quæ hæc agunt splendorem quoq; imprimunt, ostendūt fructus præsertim, qua parte solem excipiunt, ostendunt etiam alia plurima à flamma ipsa illustrata, & splendida reddita: sed caloris interni fulgor vel puerro perspicuus est in colore corporis sanè florido, & bene habito, vegeto, ac nitente, apparet quoque in sanguine, bile flava, atque adeo atra, quæ ex adustione nigredinem habet relucentem. Apparet omnium maximè in oculis quos si in tenebris vel minimùm confricueris cernas ex eo igneas quasdam scintillas cōfertim effulgere & foras erumpere. (Visio enim ignis Platoni in Timeo & sensorium videndi tenuiss. Gal. lib. 4. loc. Aphro. cap. 2. Aristoteli autem aqueū cap. 2. lib. de sensu) aliam scintillarum à percussu causam affert Aphr. proble. 58. sect. primæ. In luce quoq; splendida percussus oculus eadem visa efficit. Huic enim spiritui à calore infuso splendor inest, cuius & raritatis, leuitatis, tenuitatis beneficio per nervos etiam momento ad imos vsq; pedes conuolat, ac in cerebrum, si cogitur, reuolat. Sic aërem perspicuum & planè purum lux solis, lunæ, facis, ac splendor de repente perm

permeat: crassum verò & nebulosum aërem, aut vapore crasso victum, minima parte sui pervadit, id quod nobis liquidò apparet, dum latet obscura condita nube dies, ac per caliginem, & in partis stupore. Neq; solum alteri est magis permeabile corpus perspicuum, sed ipsum quoq; magis est penetrabile: aqua enim minus transparens quam aër, tardius alia corpora penetrat, & tam aër quam aqua quo purior, & ob id transparentior fuerit, eò celerius corpora alia penetrat: quò obscurior & opacior, eò tardius.

Haftenus satis explicasse mihi videor actionem ignis primariam à calore eius summo perfici: meliorem tamen fieri, & etiam conservari qualitatibus aliis, ipsi etiam insitis, siccitate, tenuitate, raritate, leuitate, fulgore, perspicuitate. Restat demonstrandum id sine quo ignis non agat. Est autem non ei proprium, sed elementis cæteris atq; etiam omnibus quæ agunt aliquid cõmune. Id verò est ipsius agentis seu caloris ignei quantitas, & robur, corporis quoque afficiendi ab igni præparatio, agentis passuriq; corporis aut contactus, aut idonea saltem vicinia. Medium item ad agentis robur deducendum accõ-

m.c.d

modum & liberū : postremò tempus, nisi enim agens passò fuerit quantitate & robore potentius, actio non fiet, cū ab æquali proportionē actio, & victoria non fiat. Quamvis enim caliditas sit qualitarum omnium ad agendum efficacissima, tamen quantitatem quandam ad vincendum requirit, cū ignis scintilla lignum crassum vix vnquam vsserit. Neque putes oportere passò agens mensura, aut pondere, aut mole semper præpollere, satis enim tantam esse eius quantitatem quæ cum hoc robore passum vincere possit.

Nam ignis parua portione vires habet maximas.

Robur autē agenti est ipsi non à quantitate sola, sed à vi & facultate quadam agendi insita vel acquisititia, etiam sine quantitate, vt milites multos, sed ignauos, stolidos imperitos, quanquam robustissimos, à paucis strenuis, sagacibus, exercitatis, etiā strigosis vinci sæpe videmus. Quædam enim parua quantitate vires habente transmutandi maximas, vt spuma canis rabidi, semen in muliere corruptum, aura illa virulenta in epilepticis quibusdā, venena plurima, aqua vini sapissimè destillata chæmystarum (si fiat) elixir.

Passuri

Passuri corporis præparatio quantam vim ad agentis victoriam habeat, ostendit morborum generatio in paratis tantum, humorum iam expelli præparatorum facilis vacuatio, alimentorum sole, igni & aliis præparatorum facilis in ventriculo coctio, lignorum siccatorum, pingui aliquo illitorum, in minima sectorum facilis vstio. Quid verbis opus est? nihil sub cælo fit sine hac afficiendi corporis præparatione, si enim sit rebelle, affici contumax, nihil aut minimum patietur: & fortasse plus agat quam patiatur: quomodo qui manu lapidem cædit, & caput alicuius durum, plus se ipse lædit quam percussus lædat.

Cum agens finitarum sit virium, in quantum vis longinqua non ager, aut tam imbecilliter, ut opus sensum fugiat. Cumque vis agens per intervalla delata semper magis elanguescat, & quod magis procedit, eod fit imbecillior, quod propior est corpori ipsum producenti, eod valentior inde requiritur agentis & passi propinquitas: quæ illi ad agendum, huic ad patiendum maxime sit idonea, ut ignis in propinqua & contigua valentissime agit longe dissitane calefacit quidem: lapis iactus propinqua valenter

lenter contundit, longinqua vix afficit.

Medium agentis vim deducens liberū. Nam contactus omnino per medium aliquod perficitur, ut docet Arist. lib. de anima, ut visio non fiat nisi aer sit luminosus, neq; lapis hunc quem appetis aut percutiet, si alius intercesserit, vel corpus aliquod validum opposuerit. In aliis mediū, id est breuius, in aliis longius. Est quando id medium vires agentis intendit aut remittit, ut calor ignis per aquam agit blandius, per cineres valentiū, per arenā quoque valentiū, per puluerem scorię valentissimē. Et ignis quem Græcum vocamus, ignis item fulminis vrit sæuius quā nostras, ut ille etiam in aqua vrat, hic vinum, gladium consumat: cum ignis tantum sit, sed intentione diuersus ob alimenti (opinor) familiaris copiam, ut in oleo, terebinthina, melle, & similibus incensis apparet. Contrā ex lapide amianto ellychnium oleo affuso flammam nutrit, sed ipsum immortale manet ignibus inuictū, vel totius naturæ proprietate, vel quod substantificum eius humidum igni nō est habile depasci. Id quod declarāt mantilia eo ceu lino neta & texta: quæ dum forduerunt, igni purgantur nullo prorsus in-

com

commodo. Tempus deniq; omni agenti est penitus necessarium, cum nihil instanti fiat, sed tempore ad agendum egeat, id quod tam est manifestum, ut probatione non egeat.

Hæc in igni fusiùs sum prosequutus, quòd is sit maximè omnium actuosus, & efficacissimus: deinde quòd hæc in igni cognita nullam requirent declarationem nouam in aëre (cum hic quoq; sit calidus, tenuis, rarus, lenis, splendidus, perspicuus) & hæc atque alias causas, sine quibus non agant, habeant easdem cum igni. Adhæc si contrariorum eadem est disciplina, aqua autem igni est contraria tota sua substantia, & qualitatibus propè omnibus, terra quoq; quatenus crassa, densa, grauis, opaca, igni & aëri contraria, non erit difficile, quæ de igni dicta sunt cæteris applicare: ut præterea mihi oratione longa non sit vtendum. Paucis igitur eadem methodum in aëre exerceamus, cuius ut ignis & reliquorum elementorum à natura ipsa scopus est mistionis varietas ad generationē, & corruptionem necessaria. Primaria igitur aëris actio quærenda est, ut in igni, sumendaq; ex qualitatis in eo summæ actione. Ea autē qualitas quæ sit etiam docto-
rum

rum sententiis ambigitur, quidam enim aëri summā humiditatem, aquæ summam frigiditatem tribuunt: alij contrā, frigiditatem summam aëri, aquæ summam humiditatem largiuntur. Quin & Gal. & Aristoteles nunc hos, nunc illos sequuntur.

Nam aqua supra quam quod refrigerat omnium est humidissima. Nil enim est aqua humidius, lib. 1. simpli. cap. 30. in fine.

Aqua siue feruens ut exurat, siue refrigerata maximè, humectandi facultatem nunquam, ut consentaneum est, deponit. lib. 1. simpli. cap. 8. ad finem. Humidissima quoque aqua Galeno statuitur lib. de natura humana cōmentario in textum, Nam ut annus. ut Aristoteli lib. 4. meteororum cap. 4. Aër verò humidissimus Galeno dicitur cōmentario in textum, de natura humana, Cū igitur natura. & Arist. lib. 2. de generatione cap. 3. & alibi passim.

Quæ igitur est in aëre, & aqua summa qualitas nondum planè cōstat, & ea nunc esse in aëre toto non vna videtur, sed in medio frigiditas, in summo caliditas quædam ignea, in imo multum varia pro ventorum, regionum, & anni partium natura, tamen ferè qua tangit aquam humiditas, qua terrā non humectatam siccitas. Hinc
aquosis

aquosis locis aërem semper humidiores
 experimur, arenosis & lapidiosis sicci-
 ores. Ad hæc infimus hic & nobis circun-
 fusus aër nos modò calefacit, modò refri-
 gerat, modò humectat, modò siccatur pro
 varia (vt dixi) regionum, partium anni, &
 præsentis status temperatura. Eum verò
 qui est igni proximus, ignis naturam se-
 qui verissimile est. Medius quanquam fri-
 gidissimus sit, in omnem tamen excessum
 alterabilis videtur, cum & frigiditatem il-
 lam summis æstibus intendi aliis tempo-
 ribus minimè scribat Aristot. cap. 12. lib. 1.
 meteororum. Frigidissimum autem de-
 monstrant mixta imperfecta in eo con-
 cretione genita, nubes, nix, grando, pluvia,
 quodq; omnia coagula bilia atque ipsam
 aquam nos ambiens aër ubi medio similis
 euasit flatu aquilonio congelet, non aqua
 aërem. Eò autem frigiditatis aër medius
 peruenisse videtur non ex sua natura, sed
 ex accidenti. Vaporibus scilicet ex aqua in
 eum illatis initio, qui densatus in eo tum
 etiam minùs calido quàm sit summus igni
 vicinus, & quàm iunus radiorum reflexu
 calfactus, aquæ frigiditatem nativam repe-
 ruit, ac pro sua qualitate illa aërem me-
 dium iam frigidum effecit, vt vaporibus

C

in cereb

in cerebrum elatis & in eo densatis, cerebrum tandem euadit pituitosum, & frigidum, cum ipsum, vti partes spermaticæ aliæ licet initio calidæ sint, tamen quia exangues, frigidæ euadunt.

Arist. ca. Alij aërem medium natura non ex ac-
3. li. 2. de cidenti frigidissimum esse hinc colligunt,
generat. quod si quid purorum, & mistionis exper-
ignem in tium est elementorum, in ea ipsius esse
summo, parte quæ à mutationibus cōtinuis est re-
zerrā in motissima, sit verisimile, vt in conuexo
centro pu ignis, media aëris sphæra, & ad polos aërē,
viorē aë- terram in centro. Ad quod aquæ vergen-
rem verò tes in venis terræ ipsius etiam elementa-
& aquā res magis fuerint. Cæteræ elementorum
in pura partes elementa non sunt, sed singulæ ex
magis ele elementis conflata, quapropter & nutriūt
menta. terra, aqua, aër, & pyraustas ignis: nutrire
autem non possunt, nisi ei quod defluxit
simile substituant: at id elementis quatuor
constabat: ergo & quæ animal nutritura
est elementi pars, elementis quatuor con-
stat ob tam multas iam inde ab orbe con-
dito elementorum alterationes mutuasq;
in se transmutationes. Quandoquidem
quæ elementa sibi sunt contigua, qua se
parte attingunt, nullius elementi alterius
internenti in se cōtinenter mutuò trans-
eunt,

eunt, ob symbolum & consensum substan-
 tiæ totius, & qualitarum tum primarum,
 tum aliarum primas consequentium. Quem *Gal li. de*
 consensum quò maiorem habent, eò prom- *nat. homi-*
 ptior fit mutua eorum transmutatio: sic *nia.*
 aer summus & ignis imus tota natura sibi
 proxima in se facile transire videntur, ut
 aer nos ambiens facile fit flamma, quæ in
 aerem de repente redeat. Sic aer imus &
 nos ambiens, & aqua summa, aqua ima, &
 terra sub hac summa, sed hoc discrimi-
 ne: quòd quæ ex elementis ob essentiæ
 tenuitatem & qualitarum energiam mu-
 tari aptissimis fit transmutatio, illa celer-
 rime, & nullius interuētu perficitur: quòd
 non solum à tota substantia secum fami-
 liari, sed etiam qualitatibus valentissimis
 fiat, ut ignis & aeris summi mutuam alte-
 rationem esse promptissimam est verissi-
 mile, quia multum cognata sunt hæc duo
 & potentibus qualitatibus prædita: ambo
 enim leuia, rara, tenuia, splendida, perspi-
 cua, & tota natura cognata, caloréque &
 siccitate sibi proxima, ut intensis parum
 his qualitatibus substantiam alterantibus,
 mox ignis ex aëre illo summo fiat: re-
 missis, ex igni imo aër, quod aër nos am-
 biens

biens demonstrat, hic enim & aërea om-
Lib. 3. tē- nia in ignem promptè transit.
peramē.

Contrà verò elementa ob essentiæ cras-
 sitiem mutari inepta, præsertim à qualita-
 tibus minimum efficacibus in se tardiùs
 transeunt, fereq; alterius mediæ mutatio-
 nis interuentu, vt aër nos ambiens in a-
 quam, & aqua in aërem non transit pri-
 mò, sed per vaporem in quem aër crassa-
 tus abit. Hic verò vapor crassatus magis fit
 aqua, quæ tenuata fit vapor, qui tenuatus
 magis in aërem transit, quod caligo & ne-
 bula vapor vtrique ostendit: nam tenuata
 magis in aërem vanescit, crassata fit plu-
 uia. Per tenuationem verò reliquas aeris
 qualitates intellige, & aquæ qualitates a-
 lias per crassationem. Nam aqua nō mo-
 dò tenuata, sed leuior, rarior, perspicua
 magis: sed tota sua substantia mutata fit
 vapor, & hic iterum omnes aeris qualita-
 tes & substantiam adeptus fit aër. contraq;
 aër natura sua tota & insitis qualitatibus
 depositis fit vapor: idem aquæ substantia
 assumpta simul cum qualitatibus om-
 nibus fit aqua. Aër igitur per vapo-
Ca. 8. li. rem in aquā transit, & aqua per vaporem
1. simpl. in aërem remigrat. Vapor enim cū hu-
 mor fit

mor fit tenuatus naturæ est mediæ inter
 aërem & aquam, opinor quòd ea duo ele-
 menta mox in se transire nequeant ob na-
 turarū varietatem, quomodo alimēta no-
 bis familiaria, lac, vinū, caro, mox corpus
 alūt quæ magis sunt à nobis aliena, vt bru-
 torum pascua, multis in medio egent antè
 transmutationibus quàm nos nutrire pos-
 sint. Nam aër tenuis, levis, rarus, aqua cras-
 sa, grauis, densa, perspicuitate & splendo-
 re tamen communicant duo hæc elemen-
 ta, & præter hæc ignis. Sed hæc qualitates
 sine aliis sunt ad transmutandum maximè
 imbecillæ: Faciliusq; terra in ignē transie-
 rit quàm aqua, igni tota natura & primis
 duabus qualitatibus contraria. Terra autē
 siccitate igni cognata est, quò fit vt terrea
 lignorum siccorū portio promptè in car-
 bonem transeat ignis speciem. Aqua verò
 prius in vaporē, inde in aërem abeat oportet,
 quàm familiare ignis alimentum effi-
 ciatur. Ad hanc mutationis aëris & aquæ *Li. 3. tem-*
 tarditatem facit plurimū qualitātū mu- *per.*
 tationem hanc facturarum ad agendum
 imbecillitas, non substantiæ solius mutan-
 dæ contumacitas. Nam à frigido fit aëris
 in vaporem, & vaporis in aquam mutatio
 adiuuante grauitate, crassitie, densitate: à
 C 3 calido

calido autem imbecillo aquæ in vaporē,
& inde in aërem mutatio adiuuante pauca
utrobique leuitate, raritate, tenuitate, quæ
qualitates magnæ essent necessariae, si ab
aqua in aërem sine medio faciendus esset
transitus: sic ex humore à calore imbecil-
lo fiunt flatus in nobis, & aëre vaporosa
quædam substantia à vehemēti non fit nisi
materia sit flatulenta. Gal. lib. 6. de causis
Symptomatum. Multum igitur momenti
habet ad transmutationis celeritatem sub-
stantiarum societas, similitudo & familia-
ritas, quæ tamen per se mutare non suffi-
cit sine qualitatibus primis præsertim, sed
etiam aliis mutandam materiam præpa-
rantibus totæ substantiæ omnium maximè
mutanti, imò quæ sola verè transmutat
qualitates, verò ipsius sunt instrumenta, ut
pleniùs docui initio libri de facultatibus
naturalibus.

Aërem igitur natura frigidissimū esse,
sed variè à causis variis alterabilem, quæ
priùs dixi satis illorum sententia demon-
strant. Quibus addas licet nō solū aërem
medium, quia nihil aut minimum altera-
tionibus mutatur puriorem & elementa-
rem magis esse, & tamen frigidissimum:
sed eum quoque qui ad polos propinquat
eandem

eandem feruare naturam. Cùm enim sol & homo hominem, sol & planta plantam gignat, tanquam potentissimus in generationem & corruptionem planeta, is autem quam maximè illustrat aëris partem, ut quæ inter tropicos spargitur, sed etiã quæ inter circulos arcticum & antarcticum, tamen quæ aëris pars his circulis cōcludi intelligitur, cùm solem aut non sentiat mensibus circiter sex, aut obtusè propter multam obliquitatem reliquo propè tempore sentiat, sub his aër elemētari proximus fuerit. At is est, ut in medio sui frigidissimus, quod ostendit mare sub eo glaciale: ut etiam nunc aëris elementi, & eiusdem frigidissimi multum supersit, quantum scilicet à sole non calefit, nec miscetur rebus generandis: ut si in terra & in aëre illi respondente animo fingis circulos arcticum & antarcticum, & à circulo arctico terræ ad circulum eiusdem antarcticum lineas deorsum, curuas, vel in polos rectas duci imagineris, quæ circumscribant aëris nobis circumfusi, à sole illustrati & misti partem semper quidem æqualem (nisi aliquid impediatur) nunc tamen versus articulum auctam, cùm scilicet sol ad cancerum propinquat, nunc ad antarcticum, quādo sol

ad capricornum propius accedit: deinde etiam à circulo arctico aeris ad circulum antarcticum eiusdem lineas similes, sed ter curvas duci animo concipias, ut primum velut semicirculo versus circulum terræ arcticum deorsum dorso pergat, cui dum mediocriter propinquabit sursum reflectatur, qua prius figura lineæ in terra à circulis sunt dictæ, sed inæquali, ut in harum duarum linearum medio conclusa aeris regio, media è regione solis sit tenuior, quò magis à sole recedit, sit crassior: deinde perducatur linea ad circulum aeris antarcticum, ut quantum aeris inter lineas à circulis terreis, & aeris ductas intersit, totum id sit elementare magis & frigidissimum, quæ magna eius est portio, maior tamen multò quæ à sole miscetur. Nec ea tamen omnis fuerit etiam mistionis expers, sed ea tantum quæ vim solis non sentit. Quid quod nubibus, nocte, hyeme tantum ad suam naturam reuerti videtur aer, nulla foris corrogata qualitate, sed omissa solis calfactione, est autem tunc frigidus. Cur autem quæ sub sole regio aeris media iacet, sit frigidissima, partim prius à nobis dictum est, partim ab Aristotele. Non esse verò humidissimum hoc est
omn

omnium maximè humectantem aerem, sed aquam hinc docere conantur. Corpora omnia etiam inanîmata immodicè sicca nos aqua, & aquosis corporibus mistis humida reddimus, non autem aere & corporibus aereis, nisi aliunde humectatis. Oleum enim humectat non aerea, sed aquosa sua excrementosaq; substantia, quâ ut succi cæteri immistam continet, eamq; congelabilem, qua ab olei nativo calore consumpta, oleum, ut aer & aerea, alia à frigore & gelu crassescunt tantùm, non congelantur. Adhæc, summa in quoq; elemento qualitas nulla ratione (aiunt) tolli potest, multò minùs in contrariam mutari. Ignis enim summa caliditas igne manente nulla ratione aboleri potest, multò minùs ignis fiat frigidus. Eodem prorsus modo quæ terræ inest siccitas manente terra non tollitur, nec etiam quæ aquæ inest summa humiditas tolli. Illa enim simplex quantumvis calfacta semper humectat per se, per accidens verò humor vi accitij caloris tenuatum è corpore vi accitij caloris tenuatum è corpore foras euocat ac siccat. Huc pertinet quòd nunquam eò frigiditatis aqua veniat ex se, ut alia congelet, cum aer interdum tam frigidus euadat, quando videli-

Gal.lib.

simp.c.8.

Vetus est

aer mo-

tus Hipp.

lib. de fla-

tibus, ali-

ter Arist.

cet motus facit boream, ut omnia cogat in glaciem durentque. Quanquam id frigus imo aeri ex locis sub polo glaciali ob solis recessum accidere possit. Potest aer quoque hic elementaris magis statui.

Fuerit igitur potius illis autoribus aer natura frigidissimus, aqua humidissima, id est, omnium maximè humectans, & qua nihil est humidius, ut lib. i. simpl. cap. 30. Aer autem calidus & incongelabilis, ut Aristoteli dicitur, fuerit summus, & per æstatem imus, interdum & medius, alicubi frigus remittit, seu caloris quidpiam suscipit per æstus alicubi, hoc est, penitioris eius parte frigus intendit, ut Aristo. lib. i. meteororum cap. 12.

Si verò humidum id appellemus cum Aristotele, quod suum terminum suamque superficiem extimam ægerrimè per se retinet, alienum verò terminum seu corporis alterius continentis figuram suscipit, ut siccum illi contrarium, aer hoc modo fuerit humidissimus. Hæc enim passio aeri magis inest quàm aquæ. Nam aer corporibus aliis quantumvis molli-
bus cedit, nullamque figuram ex se vel momento retinet. Vacuato enim vase aliquo aer mox subiens eius vasis figuram suscipit.

pit, suam exuit, & vesicam aere plenam in quam voles, figuram promptius mutaues quam aquam repletam, & flatu quantumvis leui aeris figuram mutas, siue ventriculum imples siue vesicam, figuram igitur alterius cuiusvis corporis etiam aquæ aer ipse celeriter admittit. Id etiam declarat motus animalis per aerem multò celerior quàm eiusdem per aquam. Nam celerius per aerem quàm per aquam volat anas, delphinus se iaculatur, & quò aer purior & tenuior & leuior, & rarior, eò celerior per eum fit volatus: quò crassior est aer, eò tardius per eum volatur, vt aqua quoque quò tenuior est ac leuior, eò per illam promptius nauigatur quàm per contrariam.

Quod etiam docet lacus asphaltites in quo propter aquę bituminosę crassitiem, animal mergi non potest, multò minus natate. Crassities enim aquæ vt marinæ ad sustinendū naues grauissimas, pisces cetodes, quantum est apta, tantum ad penetrandum est inepta.

Nec absurdum tibi debet videri aerem nunc frigidissimum, & aquam humidissimam dici diuersis scilicet rationibus & significatis humidi. Nā aer humidissimus fuerit, quòd

quod terminum alienum promptè admit-
tit, suam verò figuram & superficiem æ-
grè retinet: aqua autem humidissima, quia
summè humectat, imo etiam quia quod
Arist. li. in misto (ad Aristoteles humidi & aliarum
4. meteo-primarum qualitatum definitionem re-
ru. cap. I. fert) alienum terminum omnium facilli-
mè admittit, suum ægerrimè retinet: cum
terminata corpora sine terra & aqua non
consistant, aëris verò humiditas non est
mistorum terminationi & cōtemperatio-
ni vsquequaque accommoda, per se verò
est facillimè terminabilis, ut exēpla prio-
ra ostendūt. Potest etiā aër humidissimus
dici humiditate vnctuosus, in ipso propter
tenuitatem & raritatem obscura: aperta
verò in aëreis, ut oleo, adipe, humido sub-
stantifico, quod incongelabile est: quia a-
queum non est, sed aëreum, pingue lentū,
ut docet *Aristo. lib. de long. & brevit. vitæ.*
Imo non frigidus natura & modicè humi-
dus est aer, ut illi persuadere conati sunt ra-
tionibus non ita probabilibus, & quas ab-
surdissima plurima, quæ recensere longū
esset, consequuntur: sed verè est natura hu-
midissimus, & modicè calidus. Id quod
priusquam probem, paucis illorum ratio-
nes mihi diluendæ sunt.

Primo

Primo loco quòd scribunt aeris totius qualitatem nunc vnam non esse, fatemur, cum & Aristo. cap. 3. lib. 2. de generatione, aerem & aquam impuriora esse elemēta, ignem & terram puriora recipiat. Neque agimus de apparente variis anni partibus aeris temperatura, sed de natiua & insita.

Quod secūdo loco afferunt, aerem elementum in media ipsius sphæra maximè inueniri, id cū Aristotele, nec in aere, nec in aqua recipimus, in igni & terra verum est. Nam in media regione cum mista imperfecta gignantur, & interdum animalia, & monstrosa quædam, quæ Iupiter pluuisse dicitur, quomodo igitur ea pars pura erit & non potius summa?

Tertio loco quòd subiiciunt summam cuiusque elementi qualitatem perpetuam esse, non magis ipsorum sententiā tuetur quàm demolitur. Nam etsi donemus qualitatem cuiusque elementi summā in ipso esse perpetuam, id aerē frigidissimū non conuincit: cum media ipsa regio sit alterabilis, vt etiam Aristoteli visum est docēti mediam regionem æstibus frigidiorē, quā frigoribus. In qua si ranas & alia quædam mista perfecta gigni recipimus, per æstus ac pluere etiam, calor aliquis vicinas
mediæ

mediae partes occuparit, fueritque; tunc frigida, quomodo ouum in aquam feruentem iniectum ambitu coquitur quidem, intus verò crudum manet: & panis traditus igni valido, ut si affatur intus humescit magis protrusa intro parte humiditatis superficiali.

Quarto loco quòd aqua nunquam tam frigida, ut congelet: aer autem borealis omnia concrefcere habilia congelat, id ex frigiditatis intensione sola non accidit, sed essentiae tenuitate & crassitie: aer enim frigidus ob essentiae tenuitatem facit frigus penetrabile magis, & aquam ceteraque; gelabilia etiam penitissimè congelat: aqua autem frigida & frigore & essentiae crassitie sibi viam praecludit, ut ne minimum quidem intro penetret. Quin & aqua calfacta in aere etiam aestiuo & meridiano deposita frigiditatem recipiet, velut nativam multò maiorem quam quae ab aere, ex quo patet eam natura esse frigidiora aere, ad haec si aer esset frigidus, tria elementa essent frigida, vnicum & à nobis remotum calidum, & caliditas in nullo elemento esset remissa, cum singulae aliae in aliquo sint elemento remissae, ut singulae summae. Sed de his plus satis, nunc aerem natura humidissimum, cum Aristotele

stotele probemus, hoc est etiam maximè
humectantem. Nam aer & intimos lapides
citò ac penitissimè humectat, si pluui⁹ est.
Humiditate tamē parū diu ob tenuitatem
duratura, aëria verò pinguis, ut adeps oleū
etiam diu humectant: cum aqua, nec citò,
nec diu, nec penitius humectet. Quod si ae-
rem pluuiū ab aqua sibi mista non à se hu-
mectare dixeris, non negabis aerem vernū
cum Hippocrate calidū humidum, & eun-
dem mutationū à Sole & aliis magnarum
maximè expertem. Nam neque friget, ut
hybernus: neque calet, ut æstiuus: sed velut
in harum qualitanū medio est, neq; siccus,
ut æstiuus. Humectare autē multò magis
quā hybernus, hinc deprehendas, quòd
germinationi, & animalium generationi
est aptissimus: quæ duo sine larga humidi-
tate non fiant, & largiore quā seminis ca-
lor natiuus, aut solis possit depasci. Si enim
totam depasceretur calor alteruter, neque
generatio fieret, neq; per nutritionem au-
ctio. Aer igitur omnium penitissimè, & cer-
tissimè & potentissimè humectat calido
adiutus, & tenuitate, leuitate, raritate, qui-
bus qualitates contrariæ aquam penitius
& potentius humectare prohibēt. Quæ a-
lia in hanc rem dici possunt, ex variis Ari-
stotele

stotelis locis adscribere supersedeo, ad secundam aeris qualitatem mihi transeundum est.

Aëris qualitas secūda eīisdē saltem fuerit humiditas, quæ immodicā ab ipsius frigido cōcretionē impedit, ob id per eā melior actio aeris fit à frigido, vt volūt, profecta. Partes enim corporis (inquiunt) tanquam lignū rigidū nolumus, præter ossa, sed molles & flexiles aeris humidi, & aquæ beneficio. Quanquā enim humida quædā magis cōcrescere vidētur, quia videlicet simul terrea sunt, tamē quæ omnino humida sunt terrenæ facis expertia frigore non cōcrescunt, vt vina tenuia, acetum, cum his aquæ loco paratū attramentū scriptoriū, aquæ item igni distillatæ tardius concresecunt his quæ aquæ vapore distillatæ sunt, & ambæ aqua dulci: quæ quantò crassior, tantò citius cōcrescit. Quin & si aeri aquea humiditas accesserit, vt aquas tāgenti, aut pluuias & caliginem, multò magis corpora omnia etiā abditissima humectat quàm aqua ipsa, sed minus diu, quod aeris tenuitas, raritas leuitas, splendor, perspicuitas aquā penitus in alia conuehūt, in quæ aqua per se ob crassitiē, grauitatē, densitatē, nunquam penetrarit, vt idoneū sit aquæ vehiculum

culum aer, quomodo propter totius corporis caliditatem & siccitatem sitientibus vinum vel acetum ex aqua sumptum sitim celerrime extinguit, cum acetum siccitate & paucocalore præsertim, si acre admodum est, per se augeret, ut vinum calore, & ei proportionem respondenti siccitate, aqua vero quanquam frigida humidissima sitim illam extinguere sit idonea, tamen ob frigiditatem, cruditatem, crassitatem, densitatem, grauitatem diu in ventriculo, & hypochondriis moratur, neque in partes refrigeratione & humectatione egentes penetrare potest: cum frigiditate poros, & ora vasorum densante, viam sibi fere præcludat.

Paucum autem acetum præsertim al- *Oxycre-*
bum, vel aliter tenue multæ aquæ mixtæ, *tū, id est,*
tanta scilicet mensura, ut bibi citra mole- *posca.*
stiam possit, sitim illam celerrime extinguit: & paucum vinum etiam album, vel pallidum, vel rufum & fuluum aquæ, sed largiori mixtum. Aqua enim aceti siccitatem, & si qua inest ob acrimoniam caliditas humiditate & frigiditate fragit, & vini similiter. Vinum vero & acetum essentia tenuitate aquam, ceu vehiculum quoddam in partes remotissimas celerrime perferunt. Minus diu autem aer humectat

D quam

quam aqua quòd eius humiditas, vt magis est per vias & corporum recessus ac poros meabilis, ita est dissipabilis magis. Aqua verò in eosdem meatus ob crassitiem ægrius inseritur, ibi tamen consistit ac diutius retinetur, vt que vniuersim & citò nutriunt, vniuersim & citò vacuantur, quæ paulatim ac tardè nutriunt, paulatim & tardè à calore nostro dissipantur, Hippocrati in Aphorismis. Porro aerem natura humidissimum & modicè calidum facilè deprehendes, cùm mutationibus à solis accessu & recessu maximo vacat, vt vere ipso quando maximè est genitiuus aer, & prolificus maximè in toto plantarum genere: quanquam etiam tum humiditatem ex hyeme retinere calorem ab imminente æstate, & incipiente solis ad nos accessu causari aliquis possit.

Tenuitas, raritas, leuitas, splendor, perspicuitas in aere facultatem habent eandem quam in igne, sed tantò minorem quantò aeri insunt, hæ qualitates quàm igni imbecilliores. Insunt igitur vt melior aeris primaria fiat actio qualisqualis illa est, vtque aer & omnes eius qualitates conferuentur.

Per has enim aer agitabilis, purior & incor

incorruptior euadit, vt enim vitium captant ni moueantur aquæ, sic aer conuale, domo, arca, loco alio conclusus corruptionem sui odore tetro prodit. Quæ putredo omnibus non difflatis, nec ventilatis, præsertim calidis, humidis, ferè austris flantibus, qualis est nos ambiens, & loco calido, humido conclusis.

Calor enim vbi paulò est auctior, putredinis est autor, vt pote iam rei ipsi præter naturam: humiditas verò illa plurima à calore natiuo, non cohibita nec victa diffluit, & elementorum dissolutionem, seu putredinem accelerat.

Cætera quæ in igni sunt dicta, sic ad eius actionem necessaria, vt sine his actio non fiat, eadem similiter in aere, aqua, terra, sunt expendenda agentis, scilicet quantitas, & robur, passi dispositio, vtriusque contactus, aut iusta saltem propinquitas, per quam agere, & pati queant medium, legitimum & liberum, & tempus. Quapropter in his sermone longo mihi vtendum est nequaquam, sed ad reliqua duo elementa paucis explicanda trans-eundum.

Aqua omnino est eiusdem humidissima, quòd (vt ex Galeno afferunt) hume-

Etandi facultas ab ea sit inseparabilis, cum ea quantumvis calfacta, & refrigerata sit (modo non sit concreta) semper ex se humectat maximè. Ex se autem dicunt, quoniam feruens aqua, aut frigida multum nobis ingrato hoc utroque excessu feruoris & frigoris, cutem densat, & poros contrahit: sicq; aquam aditu ad interiora prohibet. Quæ verò temperata est, & omnis alienæ qualitatis expers, illa semper humectat, siue potu sumatur, siue balneo corpori circundetur.

Aqua feruens densat Gall. lib. sanat. Hæc aquæ humiditas magnarum est illis virium in generatiōe, summam enim terræ siccitatem, & eam duplicem quæ ab igni proficiscitur, aeris humiditate adiuta corrigit. Hæcque cum terra materiæ plurimum corpori tribuit, cuius contentia ferè sunt aquea simul & terrea, atque etiam contenta præter impetum facientia, seu spiritus quæ aerea magis & ignea sunt, ut igitur terra ex aqua subacta sit lutum, habile ad formam quamvis suscipiendam, sic nostræ generationis primordia semen viri & mulieris, & sanguis maternus, ambo ex quatuor elementis composita: sed sanguis aqueus & terreus magis, semen verò quamvis initio aereū magis

gis ac igneum est, dissipata nō multò post horum elementorum magna vi & substātia, quæ ex illo fiunt partes, aquæ & terræ euadunt. Tales enim temperamento sunt omnes spermaticæ & albæ in nobis partes, hoc est frigida omnino, & quædam etiam subhumide, vt cerebrū, nerui sensifici, quibus aquæ plus inest quam aliis siccis: quæ sunt cerebellū, spinalis medulla, nerui molares, ossa, cartilagines, ligamēta, tendones, mēbranae, idq; magis & minus pro largiori terræ portione, nisi & siccitas ignea accesserit, vel statim initio, vel saltem ætatis cursu aut victu siccante.

Sed hi, non vident ex terra elementari, quæ quouis adamante, Galeno durior sensetur, & aqua lutum fieri non posse cū aqua in hanc nunquam permearit: Aer autem promptè permearit, vt etiam lapides & metalla subeat, & ea etiam per gelu frangat, aut fragilia magis reddat.

Neque natiuam illam humectandi vim aer vnquam perdit, nisi adeò sit alteratus, vt aer propè iam esse desinat. Summis enim æstibus igneus est aer, non aer absolute. Est igitur nunc aer humidus, quia celerime humectat: aqua humidissima, quia maximè diu humectat.

Secunda aquæ qualitas iisdem est frigiditas, quæ tamen Aristoteli cap. 3. lib. 2. generation. est prima, homogenea & heterogenea ad mixti compositionem cōgregans, sed non adeo ut congelet cum sit in aqua non summa ut in aëre. Huic tamen si interdum summæ proxima accedat ex frigore aëris aut terræ, tamen mitior sentitur quàm aëris frigiditas: siue quia ob aquæ crassitiem, & motum frigidi pigrum minùs intra corpora penetrat quàm aër. Hinc penetrabile frigus aëris inagis quàm aquæ suo contactu corpora nostra afficit.

Quòd si etiam detur maior aquæ quàm aëri inesse frigiditas, tamen quia humidissima esse aqua priùs est probata, minùs glaciari est habilis ab sua frigiditate, nisi quæ terrea multum est.

*Galenus
id falsum
probat.
lib. v. vsus
partium.
Gal. libro
Method.* Hæc præterea frigiditas ignis summum calorem temperat, quomodo si Aristoteli credimus, cerebri frigiditas cordis caliditatem, facitq; frigiditas aquæ & aliorum cum calore iustam partium in calido, & frigido mixtionem, quomodo humiditas siccitatē corrigendo humidi, & sicci corpus quoddam medium efficit, cui scilicet esse tali conuenit ad edendam actionem suam, vel vsum præstandum; sed tamen
frigid

frigiditas hæc quædam in nobis glaciatur, ut pituitam frequenter in cerebro, adipem in omnibus corporis partibus nervosum genus. Huius enim substantia est à frigido concreta, ob id foris aquæ calidæ dissolvitur. Quomodo quæ glacies multis iam annis loco aliquo cōcreta, manet cristalli modo, sit durissima & ægrè fusilis, ut & succinum septentrionali frigore valenter concretum, cum guinmi pini Gallicæ facile solvatur: sic adeps in nobis novus calore non ita multo liquatur & solvitur, vetus autem vehementi, ut per febres ardentes in quibus urinæ pingues, & deiectiones optimæ inde apparent.

Splendor & perspicuitas in aqua vires habent easdem, quas in aëre & igni, sed maximè imbecillas: quod in his leuitate, tenuitate, raritate, & in igni præterea calore iuventur ad penetrandum, in aqua frigiditate, crassitie, densitate, gravitate magis penetrare prohibentur. Tamen hæ tres aquæ, & terræ communes qualitates, uti tres oppositæ igni, & aëri magnarum sunt virium, & ad missionem iustam necessariarum, primum, ut substantiæ plus sub mole parva continerent: non contrà, ut ignis, aër rara (ut dixi) corpora. Aqua

enim & terra misto solidis substantiæ plus suppeditant, & gravitatem, quietemque præstāt, seu plus materiæ crassioris: ut contrā, ignis & aer plus materiæ tenuioris & spirituosæ, à qua corpori leuitas, ad motiones promptitudo. Quod apertè ostendunt tenera animalia moueri promptissima, & aptissima ob spirituum magis æthereorum copiam, præsertim ubi iam aliquantulum adoleuerint. Vetula verò sedere, quiescere appetūt, si mouentur prope inuita: nec celeriter etiā si velint possunt, quòd aqua & terra iam magis dominantur, vnde & pituitosa sunt maximè in spatiis inanibus, sicca plurimum in solidis partibus. Quin & spiritus impetum facere consueti in his supersunt perpauca, & hi quadamtenus iam frigore concreti, pigri, mouere nos inepti, in aquosam, & terream naturam quantū spiritui datum est, inclinantes. Ut igitur aqua, terra misto plus materiæ largiri videntur, sic ignis & aer plus formæ, aut saltem ex aqua & terra materiam informem, & ineptam ex se ad formā recipiendam velut poliunt, fingunt, formāt, ad formamq; suscipiendam omnium maximè apparant, & hac suscepta magis exercent agitatione perpetua.

Cui

Cui nisi aqua & terra crassitie, densitate, grauitate obsisterēt, & ignem ac remq; velut illigarent, ac nexu quodam mistionis coercerent, haud dubiè mistum parum diu esset elementis illis tenuibus, leuibus, raris, irrequieto motu consumendis, aut stationem suam deferentibus, & in locum natiuū reuolantibus. Ergo elementa hæc duo cōtrariis duobus mista corpus quoddam grauis & leuis, densi & rari, medium efficiunt: quod à leuibus illis mouetur, à grauib; interdum quiescit: vt si durable magis, cōmodante in id non parum somno, frigiditate & humiditate, horum elementorum conciliato, quem caliditas, & siccitas interrumpunt, vigiliasq; ac insomnium inuehant.

Calore enim motum excitari ostendūt *Ga. libro*
 viperæ sub æstu & homines vino, aut ali- *loc. aff.*
 ter calfacti: frigore verò quietem comparari testantur partes nobis frigore torpidæ, & viperæ aliaq; animalia hyeme latētia, tuncq; mortuis similima. Grauiam igitur & densam & crassam hæc elementa, contraria cohiberi inepta cōtinent, vt corpus animam, & vasa vitrea densa aquam vini oleo chæmistarum, facile ob tenuitatem, raritatem, leuitatem exhalabilia.

D S Terra

Gal. libro de natu. hominis. Terra tanquā officina quædam, & fundamentum generationum ac naturæ subiectum materiam præbet omnium plurimam corporibus gignendis: quapropter etiam plurima corruptis superest. Ea omnium maximè siccatur ex sese, præsertim sicca est elementaris, & simplex. Eadem cum sit siccissima, etiam est omnium durissima, & quouis adamante durior.

Eadem figurā ægrè suscipit, susceptam pertinacissimè retinet, ut aqua & aer, & ignis contrà. Quomodo qui discendi, & apprehendendi promptitudine pollent, memoria parū valent: contrà quibus discendi est difficultas, memoria sunt fideli.

Quæ res usus est omnino maximi ad rerum diuturnitatem. Cum enim ignis, aer, aqua per se, & simul mista materiam rei præstent spargi facilem, extēdi promptam, figurari aptam, in quiduis sequacē, quibusvis lineamentis ductilē, sed celerissimè eluibilem figuram, & maximè caducam ac evanidam, nisi horū subsidio terra à summo rerum omnium opifice superaddita esset, quæ ut per se ob siccitatem, & natam inde duritiem ægrè figuratur: ita aliis elementis omnium tamen maximè aqua dum emollitur, idque mediocriter, temp

temperaturam quandam efficit, mediam humidissimi ac siccissimi, ut in luto apparet. In qua quidem temperatura quantum ex aqua accedit mollietiei, tantum ex terra duritiei: & quantum aqua rem figurari aptam efficit, tantum terra fingi ineptam: & quantum terræ figura est durabilis, tantum aquæ est evanida. Sed tamē ipso formationis initio plus humidorum elementorum, ut antè docui, est immistū ad formationem singularum corporis partium faciliorem, quæ ne dilabatur prospectum est per contenta, & impetum facientia, & succedentem ætatis processu siccationem. Quomodo enim nec figulus formata vasa mox igni coquit ne rumpantur, sed antè paulatim vento, & sole siccant, sic rerum opifex nostri corporis materiam initio statim siccare noluit, sed paulatim ne immortales essemus, si nunquam siccaretur. Id igitur ad mediocrē rerum durationem factum est, cum perpetuæ esse nequeant.

Tradunt igitur elementa operas mutuas, & se inuicem adiuuant. Nam terra aquæ beneficio in formā quamlibet, nec ita difficulter fingi habilis redditur, à terra aqua, ne tam promptè diffluat, & velut stationē deferat, cohibetur: terræ & ignis
siccit

ficcitas, aquæ & aeris humiditate corriguntur, & contrà, ignis item caliditas, & sæpe aeris, aquæ & terræ frigiditate temperantur. Ignis & aeris raritatem, leuitatem, tenuitatem, aquæ & terræ densitas, grauitas, crassities remorantur, illorum & aquæ splendorem, & perspicuitatem terræ opacitas inducit, & obtenebrat, vt ex contrariis huiusmodi, tum substantiis, tum qualitatibus inuicem totis per se totas mistis generata omnia temperentur, & perdurent, donec elementa hæc quatuor cõcordi pace ligata manent, vt idem de humoribus corporum sanguine prædicatorũ velut elementis intelligas.

Vbi enim calidũ per se magis cum fifico in nobis abundat, adusto sanguine bilem vtranque gignit, vt frigidum per se magis, cum humido pituitam, temperaturæq; symmetriam, & humorum corrumpit (in qua erat simularium & primarum partium sanitas) morbosq; accersit magnos pro intemperaturæ & humorum ametriæ magnitudine. Omnis nanque intemperies insignis morbum gignit, maxima autem mortem affert.

Frigiditatis in terra, & aqua est eadem ratio, vt crassitiei, densitatis, grauitatis.

Obscur

Obscuritas autem terræ propria, & opacitas aliorum trium elementorū splendori, & perspicuitati obsistit, ac his temperandis cōmodant, quomodo visionem nostram à sole, & splendore dissolutam tenebræ & opacitas cogendo recreant.

Hæc igitur elementa quatuor quorum *Gal. libro* concurfione omnia gignuntur atque con- *simpl.* crescunt, dum cōcordi pace velut consentiunt, res perdurat: dum dissident, & mutationibus sese plurimū exagitant, corrumpitur, aliaq; gignitur.

In qua mutatione quamuis ignis velut caussa effectrix, & terra tanquam mutationis subiectum principes tenere partes videantur, tamen reliqua etiam eximia sunt, quæ quatuor omnino necessaria.

Si enim calidum elementum sustuleris, concrefcet humidum caloris inopia: si frigidum pereat elementum, omnia ignis erunt: si ficcum tollatur, aqua erunt omnia: si humidum, terra, interibuntq; corpora quæ sub cœlo sunt vniuersa.

Nec solū quatuor elementa esse oportuit, sed qualitatibus quodammodo contraria, & substantiis, alioqui in se non agerent, si essent similia, nec à se paterentur, sed se ipsa fouerent tanquam vnum essent.

essent. Hæc de elementorum proprietatibus, facultatibusq; sufficiant, quo autem mouente misceri inuicē queant, paucis addendū est, cū per se omnino nunquam simul coeant ac cōgrediantur, multo minùs misceantur, leuia enim duo sua pte natura sursum rectā tolluntur, grauia duo reliqua deorsum rectā declinant.

Quo igitur mouente hæc tolluntur, illa deturbantur, vel saltem in hæc quietis amica illa deorsum præcipitata cum his cōtribulantur, vt etiam terra ipsa & aqua elementis quatuor sit mista.

Sphærarum omnium, & in his planetarum, ac syderum motus irrequieti, ac splendores & radij ignē maximè, secundo loco aerem igni vicinum perpetuò commouet, atq; infernis his commiscet.

Quomodo si centropialæ rotundæ terram, & in circuitu eius aquam, & circum hanc vinum immittere possit, vt vitri fundo terram super hanc aquam, desuper vinum quotidie immittimus: deinde rotundam phialam exagites, rotatuq; celerrimo & perpetuò circumagas, tria hæc misceri cerneris, vt profectò in vitro miscentur.

Radios verò mouere indicabit tibi aer, quem solis radij per fenestram illustrant.

In eo

In eo enim motu irrequieto corpuscula quædã agitari spectas apertè ob ambientis radios aeris obscuritatem, quomodo pluuiam gracilem, & raram depræhendis in opposita obscuraq; , & aperta fenestra, non depræhendis in albo aut splendido opposito, cum tamen non è regione tantum fenestræ, vel obscuri alterius corporis pluat, & aliis etiam locis.

Eodem opinor modo earum velut atomorum motum in radiis per angustum foramen in locum obscuriorem receptis spectare potes, in viis publicis & locis patentibus non potes: vbi tamen omnino similiter moueri est non modò verissimile, sed etiam verissimum.

Si enim quouis loco ostium, vel aliud densum, sed fenestratum aut foratum in sole de repente statuis, motum omnino simul depræhendes.

Huc pertinet quod etiã in aere publico sole illustrato cernimus moueri corpuscula quamplurima, sed paulò grandiora, quàm sint atomi.

Quæ verò qualitates aliæ tactiles, gustatiles, visiles, olfactiles, audibiles variam elementorum mixturem sequantur, & præterea figuram, crassitiem, & id genus
alia

alia docere præsentis nõ est instituti, cum
præsertim ex Aristotelis libris, præsertim
de anima, Theophrasto lib. de Plantis,
Galeno lib. 4. simpl. & aliis, cuius discere
fit promptum.

Hæc paucula de elementorum natura
mihi asserere visum est, etiam si
non pauca ex his proble-
mata quibusdam
videri pos-
sint.

FINIS.

